

LECTIO XXXIV: Ο ΣΚΙΠΙΩΝΑΣ Ο ΑΦΡΙΚΑΝΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΛΗΣΤΑΡΧΟΙ

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Άσκηση Ι.

Να γίνει αναγνώριση των σουπίνων που υπάρχουν στο κείμενο.

Λύση

|           |                                                                                                                                                |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| salutatum | αιτιατική σουπίνου (του ρ. saluto, -avi, -atum, -āre, α΄ συζ.). Δηλώνει τον σκοπό της κινήσεως (στο ρ. venerunt).                              |
| captum    | αιτιατική σουπίνου (του ρ. capio, cepi, captum, capēre, γ΄ συζ. ). Δηλώνει τον σκοπό της κινήσεως (στο απρφ. venisse).                         |
| auditu    | αφαιρετική σουπίνου (του ρ. audio, -ivi, -itum, -īre, δ΄ συζ. ). Δηλώνει την αναφορά στο επίθ. incredibile.                                    |
| admiratum | αιτιατική σουπίνου (του ρ. admiror, admiratus sum, admiratum, admirārī, α΄ συζ. αποθετ. ). Δηλώνει τον σκοπό της κινήσεως (στο απρφ. venisse). |

## Άσκηση II.

Να αντικατασταθεί από σουπίνο σε -um το εμπρόθετο γερούνδιο· π. χ. venerunt ad spectandum = venerunt spectatum.

Legatos miserunt ad orandum. (oro = παρακαλώ)

Ad dormiendum eunt. =

Legiones veniunt ad hiemandum. =

Praedones venerunt ad spectandum. =

## Λύση

Legatos miserunt **oratum**.

**Dormitum** eunt.

Legiones veniunt **hiematum**.

Praedones venerunt **spectatum**.

### Άσκηση III.

Να αντικατασταθεί το εμπρόθετο γερούνδιο από το σουπίνο σε -u· π. χ. facile est ad credendum = facile est creditu.

Facile est ad intellegendum. =

(ρ. intellego)

Difficile est ad iudicandum. =

(ρ. iudico)

Facile est ad cognoscendum. =

(ρ. cognosco)

### Λύση

Facile est **intellectu**.

Difficile est **iudicatu**.

Facile est **cognitu**.

#### Άσκηση IV.

Να συνταχθεί η περίοδος: cum...venerunt.

#### Λύση

**Cum Africanus in Literno esset:** δευτερεύουσα επιρρηματική, χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον ιστορικό, διηγηματικό σύνδεσμο cum (cum historicum/narrativum) και εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού, esset, διότι ο διηγηματικός cum αναφέρεται σε διηγήσεις του παρελθόντος, υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση δευτερεύουσας - κύριας και δημιουργεί μία σχέση αιτίου -αιτιατού ανάμεσά τους. Επιπλέον, είναι φανερός ο ρόλος του υποκειμενικού στοιχείου στην υποτακτική. Σε σχέση με το ρήμα «venerunt» της κύριας πρότασης, που είναι ιστορικός χρόνος, η δευτερεύουσα χρονική πρόταση εκφράζει το σύγχρονο στο παρελθόν. Τέλος, η πρόταση λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το venerunt.

**esset:** ρήμα.

**Africanus:** υποκείμενο του ρήματος esset.

**in Literno:** εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει τη στάση σε τόπο στο ρήμα esset. Ο τόπος δηλώνεται εμπρόθετα, παρόλο που έχουμε όνομα πόλης, γιατί αναφέρεται στην ευρύτερη περιοχή και όχι την ίδια την πόλη.

**complures praedonum duces forte salutatum ad eum venerunt:** κύρια πρόταση κρίσεως, που εκφέρεται με οριστική (και συγκεκριμένα παρακειμένου: venerunt) και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

**venerunt:** ρήμα.

**duces:** υποκείμενο του ρήματος venerunt.

**complures:** ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο duces.

**praedonum:** γενική κτητική (ή αντικειμενική) στο duces.

**salutatum:** αιτιατική του σουπίνου που δηλώνει τον σκοπό της κινήσεως, λόγω του ρήματος κινήσεως venerunt. Αντικείμενό του εννοείται το eum (αφού ανήκει σε ρήμα μεταβατικό).

**ad eum:** εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει την κίνηση σε πρόσωπο στο ρήμα venerunt.

**forte:** επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο ρήμα venerunt.

### Άσκηση V.

Να γίνει χρονική αντικατάσταση του τύπου: rettulerunt (γράφεται συνήθως με δύο t, γιατί προέρχεται από παρακείμενο με αναδιπλασιασμό: < \* retetulerunt).

#### Λύση

**Οριστική Ενεργ. Φωνής**

**Ενεστ.** referunt

**Πρτ.** referebant

**Μελ.** referent

**Πρκ.** rettulerunt/-ere

**Υπερσ.** rettulerant

**Σ. Μέλλ.** rettulerint

### **Άσκηση VI.**

Να μεταφραστούν στα λατινικά οι προτάσεις (με σουπίνο):

Πήγαμε (eo) για να τον χαιρετήσουμε.

Είναι ευχάριστο να το βλέπει κανείς.

### **Λύση**

**Eum salutatum iimus.**

**lucundum est visu.**

## ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

### Άσκηση Ι.

Να γραφεί ό, τι ζητείται για τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

- i. **esset:** β' ενικό υποτακτικής παρακειμένου
- ii. **salutatum:** γενική γερουνδίου
- iii. **venisse:** γ' ενικό υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού
- iv. **animadverterunt:** γ' πληθυντικό οριστικής ενεργητικού υπερσυντελικού
- v. **existimasset:** γ' ενικό υποτακτικής παθητικού παρακειμένου (να ληφθεί υπ' όψιν το υποκείμενο)
- vi. **iussit:** απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα
- vii. **rettulerunt:** β' ενικό προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα
- viii. **venerati sunt:** αιτιατική σουπίνου
- ix. **solent:** γ' πληθυντικό οριστικής υπερσυντελικού (να ληφθεί υπ' όψιν το υποκείμενο)
- x. **posuissent:** τα 3 γένη του γερουνδιακού

### Λύση

- i. **esset: fueris**
- ii. **salutatum: salutandi**
- iii. **venisse: veniret**
- iv. **animadverterunt: animadverterant**
- v. **existimasset: existimatus sit**
- vi. **iussit: iubēre**
- vii. **rettulerunt: refer**
- viii. **venerati sunt: veneratum**
- ix. **solent: soliti erant**
- x. **posuissent: ponendus, -a, -um**

## Άσκηση II.

Να γραφεί ό, τι ζητείται για τους παρακάτω ονοματικούς τύπους:

- i. **complures:** γενική πληθυντικού
- ii. **duces:** αφαιρετική ενικού
- iii. **ipsum:** αιτιατική πληθυντικού στο γένος που βρίσκεται
- iv. **praesidium:** γενική ενικού
- v. **armis:** αιτιατική πληθυντικού
- vi. **praedones:** ονομαστική ενικού
- vii. **clara:** γενική πληθυντικού στο γένος που βρίσκεται
- viii. **eosque:** ίδια πτώση του άλλου αριθμού
- ix. **templum:** δοτική πληθυντικού
- x. **immortalibus:** αιτιατική πληθυντικού στο ουδέτερο γένος

## Λύση

- i. complures: **complurium**
- ii. duces: **duce**
- iii. ipsum: **ipsos**
- iv. praesidium: **praesidii/-i**
- v. armis: **arma**
- vi. praedones: **praedo**
- vii. clara: **clararum**
- viii. eosque: **eumque**
- ix. templum: **templis**
- x. immortalibus: **immortalia**

### Άσκηση III.

- α. sanctum: να γραφούν τα παραθετικά του επιθέτου στην ίδια πτώση και γένος.  
β. cupide: να γραφούν τα παραθετικά του επιρρήματος.

### Λύση

- α. sanctum: συγκριτικός: **sanctius**  
υπερθετικός: **sanctissimum**

- β. cupide: συγκριτικός: **cupidius**  
υπερθετικός: **cupidissime**

#### Άσκηση IV.

Να γίνει συντακτική αναγνώριση των παρακάτω τύπων του κειμένου: complures, ad eum, eos, armis, voce, venisse, fores, cupide, deis, domum.

#### Λύση

**complures:** ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο ducēs.

**ad eum:** εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει την κίνηση σε πρόσωπο στη λέξη venerunt.

**eos:** υποκείμενο στο venisse (ετεροπροσωπία).

**armis:** υποκείμενο στην αφαιρετική απόλυτη, ιδιάζουσα, χρονική μετοχή abiectis.

**voce:** αφαιρετική οργανική του τρόπου στο nuntiavērunt.

**venisse:** άμεσο αντικείμενο στο ρήμα nuntiaverunt, ειδικό απαρέμφατο. Έχει υποκείμενο το se (ταυτοπροσωπία, λατινισμός).

**fores:** υποκείμενο στο reserari (ετεροπροσωπία).

**cupide:** επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο osculati sunt.

**deis:** έμμεσο αντικείμενο στο consecrāre σε δοτική.

**domum:** επιρρηματικός προσδιορισμός (επιρρηματική αιτιατική) που δηλώνει κίνηση σε τόπο στο reverterunt.

### Άσκηση V.

solent: να γραφούν οι ονομαστικοί τύποι (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπ' όψιν το υποκείμενο).

#### Λύση

| Απαρέμφατο |                |              |                 |
|------------|----------------|--------------|-----------------|
| Ενεστώτας  | Μέλλοντας      | Παρακείμενος | Συντ. μέλλοντας |
| solēre     | solituros esse | solitos esse | solitos fore    |

| Μετοχή    |           |              | Σουπίνο |        |
|-----------|-----------|--------------|---------|--------|
| Ενεστώτας | Μέλλοντας | Παρακείμενος | αιτιατ. | αφαιρ. |
| solentes  | solituri  | soliti       | solitum | solitu |

| Γερούνδιο |         |          |         | Γερουνδιακό |          |         |
|-----------|---------|----------|---------|-------------|----------|---------|
| γεν.      | δοτ.    | αιτιατ.  | αφαιρ.  | Αρσεν.      | θηλ.     | ουδ.    |
| solendi   | solendo | solendum | solendo | solendi     | solendae | solenda |

## Άσκηση VI.

Να σημειώσετε Χ στο σωστό ή το λάθος επιβεβαιώνοντας ή απορρίπτοντας το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων:

|                                                                         | Σωστό                    | Λάθος                    |
|-------------------------------------------------------------------------|--------------------------|--------------------------|
| a. Η γενική του complures είναι complurium.                             | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| b. Ο συγκριτικός του επιρρήματος forte είναι forties.                   | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| c. Το salutatum είναι μετοχή παρακειμένου του ρήμ. salutor.             | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| d. Η αντίστοιχη πτώση του praesidium στον άλλο αριθμό είναι praesidios. | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| e. Το Β' ενικό της προστακτικής ενεστώτα του rettulerunt είναι refer.   | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| f. Το απαρέμφατο μέλλοντα του reserari είναι reseraturas esse.          | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| g. Το απαρέμφατο μέλλοντα του venerati sunt είναι veneratum iri.        | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| h. Το postes είναι γένους αρσενικού.                                    | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| i. Ο υπερθετικός βαθμός του επιρρήματος cupide είναι cupidissime.       | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |

### Λύση

a Σ, b Λ, c Λ, d Λ, e Σ, f Λ, g Λ, h Σ, i Σ

### Άσκηση VII.

Να διαγράψετε στις παρακάτω προτάσεις το σκέλος που περιέχει λάθος.

- α) Η πρόταση cum ...existimasset είναι χρονική ή αιτιολογική.
- β) Η πρόταση Quod ut praedones animadverterunt είναι χρονική ή αιτιολογική.
- γ) Το eosque είναι υποκείμενο ή αντικείμενο στο intromitti.
- δ) Το ianuae είναι γενική κτητική ή δοτική αντικειμενική στο postes.
- ε) Το deis είναι αντικείμενο ή αφαιρετική οργανική στο consecrare.

### Λύση

- α) ~~χρονική~~
- β) ~~αιτιολογική~~
- γ) ~~αντικείμενο~~
- δ) ~~δοτική αντικειμενική~~
- ε) ~~αφαιρετική οργανική~~

## **ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΡΟΧΩΡΗΜΕΝΟΥΣ**

### **Άσκηση Ι.**

**abiectis armis:** αφαιρετική απόλυτη, ιδιάζουσα χρονική μετοχή

Να αναλυθεί σε δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση με:

cum + υποτ. υπερσ. →

postquam + οριστ. παρακ. →

### Λύση

**abiectis armis:**

cum + υποτ. υπερσ. → cum praedones arma abiecissent

postquam + οριστ. παρακ. → postquam praedones arma

abiecerunt/-ere

## Άσκηση II.

Οι παρακάτω δευτερεύουσες προτάσεις

- Quod ut praedones animadverterunt
- Haec postquam domestici Scipioni rettulerunt
- cum ante vestibulum dona pasuissent

α) να συμπτυχθούν σε μετοχές και

β) να ξαναγραφούν με παθητική σύνταξη αντί της ενεργητικής.

## Λύση

α) quo animadverso

His a domesticis Scipioni relatis

donis positis

β) Quod ut a praedonibus animadversum est.

Haec postquam a domesticis Scipioni relata sunt.

Cum ante vestibulum dona posita essent (a praedonibus).

### Άσκηση III.

Να αντικατασταθούν τα σουπίνα με άλλες εκφράσεις [ή τρόπους] του σκοπού:  
α.salutatum, β.captum, γ.admiratum

#### Λύση

α. Complures praedonum duces forte **salutatum** ad eum venerunt. (σουπίνο)

- i. Complures praedonum duces forte ad eum venerunt ad **salutandum**.  
(εμπρόθετη αιτιατική γερουνδίου)
- ii. Complures praedonum duces forte ad eum venerunt **salutandi causa/gratia** (εμπρόθετη γενική γερουνδίου)
- iii. Complures praedonum duces forte ad eum venerunt, **ut salutarent** (δευτ. τελική πρόταση)
- iv. Complures praedonum duces forte ad eum venerunt, **qui salutarent** (δευτ. αναφορ. τελική πρόταση)

β. ...cum se ipsum **captum** venisse eos existimasset (σουπίνο)

- i. cum venisse eos existimasset **ad se ipsum capiendum** (εμπρόθετη αιτιατική γερουνδίου + γερουνδιακή έλξη υποχρεωτική)\*
- ii. cum venisse eos existimasset **sui ipsius capiendi causa/gratia** (εμπρόθετη γενική γερουνδίου + γερουνδιακή έλξη υποχρεωτική)\*
- iii. cum venisse eos existimasset, **ut se ipsum caperent** (δευτ. τελική πρόταση)
- iv. cum venisse eos existimasset, **qui se ipsum caperent** (δευτ. αναφορ. τελική πρόταση)

γ. ...praedones venerunt virtutem eius **admiratum** (σουπίνο)

- i. ...praedones venerunt **ad virtutem eius admirandam** (εμπρόθετη αιτιατική γερουνδίου + γερουνδιακή έλξη υποχρεωτική)\*
- ii. ...praedones venerunt **virtutis eius admirandae causa/gratia** (εμπρόθετη γενική γερουνδίου + γερουνδιακή έλξη υποχρεωτική)\*
- iii. praedones venerunt **ut virtutem eius admirarentur** (δευτ. τελική πρόταση)
- iv. praedones venerunt **qui virtutem eius admirarentur** (δευτ. αναφ. τελική πρόταση)

\* Οι περιπτώσεις i και ii του β. και του γ. παραδείγματος δεν είναι δυνατόν να ζητηθούν με την παρούσα εξεταστέα ύλη, που δεν προβλέπει την διδασκαλία της γερουνδιακής έλξης.

#### Άσκηση IV.

clara voce: να τρέψετε τον επιθετικό προσδιορισμό σε δευτερεύουσα πρόταση.

Λύση

voce, quae clara erat

### Άσκηση V.

Is fores reserari eosque intromitti (a domesticis) iussit: να τρέψετε τη σύνταξη του απαρεμφάτου από παθητική σε ενεργητική.

### Λύση

Is domesticos fores reserare eosque intromittere iussit

## Άσκηση VI.

Praedones postes ianuae tamquam sanctum templum venerati sunt et cupide Scipionis dextram osculati sunt. Να ξαναγραφεί η περίοδος δυο φορές: την πρώτη, αφού τραπεί η α' πρόταση σε δευτερεύουσα χρονική που να δηλώνει το προτερόχρονο (εισαγόμενη με τον ιστορικό διηγηματικό cum), τη δεύτερη, αφού τραπεί η χρονική πρόταση σε συνημμένη μετοχή.

### Λύση

α. Praedones, cum postes ianuae tamquam sanctum templum venerati essent, cupide Scipionis dextram osculati sunt

β. Praedones postes ianuae tamquam sanctum templum venerati cupide Scipionis dextram osculati sunt

### Άσκηση VII.

Virtutem eius admiratum se venisse: Αν στη θέση του eius βάλουμε το suam και στη θέση του se το eum, ποιες θα είναι οι διαφορές στη συντακτική λειτουργία των λέξεων και στη σημασία της φράσης;

#### Λύση

Virtutem suam admiratum eum venisse: το suam θα είναι επιθετικός προσδιορισμός στο virtutem (και όχι γενική κτητική). Το eum θα είναι υποκείμενο του venisse (όπως και το se). Η σημασία θα είναι ότι αυτός (ο Σκιπίωνας) ήλθε για να θαυμάσει την ανδρεία τους (των ληστών).

### Άσκηση VIII.

Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο του σουπίνου του ρήματος που βρίσκεται στην παρένθεση:

1. Caesar tres milites ..... Ciceronem misit (interficio)
2. Id facile....., sed difficile (=δύσκολο) .....est (dico, facio)
3. Camillus ..... urbem venit (expugno)
4. Caecilia pulcherrima ..... erat (video)

### Λύση

1. interfectum, 2. dictu, factu, 3. expugnatum, 4. visu

### Άσκηση ΙΧ.

Να συμπληρώσετε στον παρακάτω πίνακα τα ρηματικά ουσιαστικά που προέρχονται από τα ρήματα τα οποία σας δίνονται στη φωνή που βρίσκονται (να λάβετε υπ' όψιν σας το γένος του υποκειμένου των ρημάτων).

|           |          | intromitti | osculati sunt | rettulerunt | reverterunt |
|-----------|----------|------------|---------------|-------------|-------------|
| Απαρέμφ.  | Ενεστ.   |            |               |             |             |
|           | Μέλλ.    |            |               |             |             |
|           | Παράκ.   |            |               |             |             |
|           | Σ. μέλλ. |            |               |             |             |
| Σουπίνο   |          |            |               |             |             |
| Γερούνδιο |          |            |               |             |             |

### Λύση

|          |          | intromitti          | osculati sunt    | rettulerunt    | reverterunt                   |
|----------|----------|---------------------|------------------|----------------|-------------------------------|
| Απαρέμφ. | Ενεστ.   | intromitti          | osculari         | referre        | reverti                       |
|          | Μέλλ.    | intromissum<br>iri  | osculaturos esse | relaturos esse | reversuros esse               |
|          | Παράκ.   | intromissos<br>esse | osculatos esse   | ret(t)ulisse   | revertisse<br>(reversos esse) |
|          | Σ. μέλλ. | intromissos<br>fore | osculatos fore   | _____          | (reversos fore)               |
| Σουπίνο  |          | _____               | osculatum        | relatum        | reversum                      |

|           |       |                              |                              |                              |
|-----------|-------|------------------------------|------------------------------|------------------------------|
| Γερούνδιο | _____ | osculandi-ndo -<br>ndum -ndo | referendi-ndo -<br>ndum -ndo | revertendi-ndo<br>-ndum -ndo |
|-----------|-------|------------------------------|------------------------------|------------------------------|

*Ημερομηνία τροποποίησης: 31/01/8/2018*